

Posudek vedoucího práce na diplomovou práci

Bc. Martin Mach: Vegani ve společnosti masa. Zkušenosti veganů s reakcemi majoritní společnosti.

Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální a kulturní ekologie. Praha 2010.

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Vaňková

Martin Mach se ve své diplomní práci, založené na kvalitativní strategii výzkumu, zabývá zkušeností veganů s reakcemi majoritní společnosti na jejich nestandardní pravidla stravování, motivovaná především etickým ohledem na zvířata.

Na počátku textu se student obšírně a poučeně věnuje teoretickému zázemí práce, kde vedle výkladu pojmu veganství představuje soudobé společenskovední konceptualizace jídla jako sociálního a symbolického fenoménu; zakotvuje své bádání v ekologické etice a přesvědčivě ukazuje, že rozhodnutí o způsobu stravování – v tomto případě o vyloučení všech potravin živočišného původu – je počínem nikoli výhradně nebo v první řadě dietetickým, ale především etickým.

S podobnou pečlivostí se student věnuje i představení metody své práce. Prvním krokem tohoto představení je podkapitola, věnovaná vlastní pozici výzkumníka a jeho vztahu k tématu. Považuji zařazení této kapitoly za velice pozitivní, neboť vnáší do práce transparentnost a určitou míru reflexivity. Čtenář, řečeno stručně, takto „ví, na čem je“. Analyticky se Martin Mach opřel především o zakotvenou teorii (v modifikaci Strausse a Corbinové). Výklad o ní je na jednu stranu možná až přehnaně detailní vzhledem k tomu, že se Martin Mach tímto postupem nakonec „pouze“ inspiroval; na druhou stranu je však velice zdařilý a jednoznačně prokazuje autorovo pochopení podstaty zakotvené teorie – a zde je třeba vyzdvihnout, že takovéto pochopení není u studentů magisterského studia nikterak standardní. Díky tomuto představení také můžeme velice dobře sledovat postup analýzy (doložený kódovací tabulkou v příloze). Dále je čtenář seznámen s technikou výběru dvanácti respondentů výzkumu, s nimiž student provedl polostrukturované rozhovory, a také s jejich stručnou charakteristikou.

V druhé části práce jsou prezentovány výstupy vlastního výzkumu a analýzy. Martin Mach rozčlenil výsledky do tematických okruhů, které pokrývají motivace veganů ke změně způsobu stravování, reakce nejbližšího okolí (rodina, přátelé, kolegové a spolužáci), každodenní překážky realizace veganské diety, aktivismus, aktivní „vstupování“ do společnosti prostřednictvím přátel či nalézání partnerů, jakož i běžné či náhodné společenské interakce. Ráda bych zde poukázala na poznatek, že se navzdory původnímu studentovu předpokladu ukázalo, že vegani nejsou společensky izolovaní a že míra jejich zapojení do majoritní společnosti je čistě individuální záležitostí. Vegani tak nejsou (i přes svou nonkonformitu) ani objektem vyloučení ze strany majoritní společnosti, ani do sebe uzavřenou, izolovanou skupinou. Zvláštní pozornost si dle mého názoru zaslouží také kapitola věnující se emocionálnímu zvládnutí reakcí okolí (kap. 5.5.), neboť upozorňuje na relativně paradoxní fakt, že jakkoli je volba veganství pro vegany vnitřně osvobozující a přináší jim kladné a radostné pocity pozitivního sebehodnocení, velice často (a někdy i daleko častěji) jsou důsledkem jejich veganství emoce negativní, nepříjemné, bolestné.

V analytické části spatřuji zřejmě jediný výraznější nedostatek práce: ačkoli je na jednu stranu velice čtenářsky příjemné, že jsou výsledky analýzy bohatě podloženy ukázkami z rozhovorů, způsobuje místy

množství citací dojem určité fragmentárnosti textu, případně nedostatku interpretace a zobecnění. Bohužel tak někdy v přemíře ukázek zapadnou zajímavé závěry, obsažené v jedné či dvou větách, obklopených citacemi; jindy může čtenář nabýt dojmu, že některé témata, zmíněná v citacích, nejsou interpretována vůbec. Na druhou stranu student v závěru práce dle mého názoru úspěšně shrnul výsledky svého bádání, čímž tento nedostatek do jisté míry vyrovnal.

Martin Mach si pro svou diplomní práci zvolil zdánlivě banální téma zkušenosti veganů s reakcemi jejich ne-veganského okolí. Jeho práce však ukazuje, že je-li takové téma přemýšlivě uchopeno a pečlivě, může vypovídat nejen o tom, jakým sociálním interakcím či dokonce tlakům jsou vystaveni lidé, kteří dobrovolně zvolili dietu vylučující všechny živočišné výrobky. Předložená studie na konkrétní situaci ukazuje, jak se chová majoritní společnost k nonkonformním jedincům (veganům), jejichž eticky a ekologicky podloženou volbu nejen způsobu stravování, ale potažmo celého životního postoje sice nemůže odmítnout jako špatnou (ve smyslu neobhajitelnou, nemorální, mylnou atd.), ale ani akceptovat jako obecně platnou a žádoucí. Výsledky výzkumu naznačují, že jakkoli je v obecné rovině ekologická etika českou společností přijímána, v konkrétní realizaci, spojené s popřením tradiční evropské symboliky síly, maskulinity, energie, racionality (symbolika masa), je nadále spíše odmítána, označována za „nerozumnou“ a zpochybňována. To ovšem na druhou stranu nevede k izolaci těch, kteří žijí dle jiných hodnot, jejichž míra i forma zapojení do majoritní společnosti je záležitostí v zásadě ryze individuální.

Diplomová práce Martina Macha je dle mého názoru dobře teoreticky i metodologicky ukotvená, přinesla zajímavé a nové poznatky a navíc je psaná velice pěkným a čtivým jazykem. Z formálního hlediska splňuje práce veškeré požadavky. Na závěr bych také jako vedoucí práce ráda ocenila velkou pracovitost a odhodlání, s nimiž se Martin Mach své diplomové práci věnoval.

Práci tedy doporučuji k obhajobě a navrhuji i přes výše zmíněné výhrady známku **výborně**.

V Praze dne 1.3.2010

Markéta Vaňková